

Odgojitelj kao ogledni jezični model u ranome usvajanju jezika

Jović, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:202744>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Mateja Jović

**ODGOJITELJ KAO OGLEDNI JEZIČNI MODEL U
RANOME USVAJANJU JEZIKA**

Završni rad

Petrinja, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Mateja Jović

**ODGOJITELJ KAO OGLEDNI JEZIČNI MODEL U
RANOME USVAJANJU JEZIKA**

Završni rad

Mentorica:

Doc. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, rujan 2021.

SAŽETAK

Djeca jezik počinju usvajati od rođenja, te ono započinje u njegovom okruženju i dijete jezik usvaja prirodno i spontano. Jezik usvajaju automatski i bez prevelikog napora. Obitelj je najbliže i najprirodnije okruženje djeteta i zato ima najveću ulogu u procesu dječjeg razvoja uključujući i razvoj govora i pokreta. Važno je da s djecom razgovaramo jasno i izražajno, pazimo na tempo govora, ton i visinu glasa jer uz roditelje, imamo jednu od najvažnijih uloga u djetetovom životu.

Glavna svrha ovoga rada bila je ispitati provode li se redovito jezične aktivnosti u vrtiću i na koji način. Istraživanje je provedeno putem *online* obrasca – ankete i u njemu je sudjelovalo 40 odgojitelja iz različitih dijelova Republike Hrvatske. Dobiveni rezultati u skladu su s očekivanjem te je potvrđeno da većina ispitanika redovito provodi različite jezične aktivnosti i da su djeca uglavnom zainteresirana za aktivnosti. S djecom igraju razne igre za razvoj govora, čitaju priče, pjevaju pjesmice. Istraživanje je pokazalo da su jezične aktivnosti vrlo korisne i da su odlično sredstvo za rad u vrtiću i kod kuće.

Ključne riječi: usvajanje jezika, govor, predškolska dob, odgojitelj

SUMMARY

Children begin to learn a language from birth, and it begins in his environment and the child learns the language naturally and spontaneously. They learn the language automatically and without too much effort. The family is the closest and most natural environment of the child and therefore has the greatest role in the process of child development including the development of speech and movement. It is important to talk to children clearly and expressively, pay attention to the pace of speech, tone and pitch because with parents, we have one of the most important roles in a child's life.

The main purpose of this paper was to examine whether language activities are carried out regularly in kindergarten and in what way. The research was conducted through an online survey form and involved 40 educators from different parts of the Republic of Croatia. The obtained results are in line with expectations and it was confirmed that most of the respondents regularly carry out various language activities and that children are mostly interested in the activities. They play various speech development games with children, read stories, sing songs. Research has shown that language activities are very useful and are a great tool for working in kindergarten and at home.

KEY WORDS: language aquisition, speech, preschool age, educator

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. USVAJANJE I UČENJE JEZIKA.....	2
2.1. Teorije o usvajanju jezika.....	3
3. RAZVOJ GLASOVNOG SUSTAVA JEZIKA.....	5
3.1. Gramatička obilježja ranoga jezičnoga usvajanja.....	6
3.1.1. Usvajanje morfologije.....	6
3.1.2. Usvajanje sintakse.....	7
3.2. Leksička obilježja ranoga usvajanja jezika.....	8
4. ULOGA ODGOJITELJA U RANOME USVAJANJU JEZIKA.....	9
4.1. Hrvatski standardni jezik u vrtiću.....	10
5. ISTRAŽIVANJE.....	12
5.1. Opis uzorka.....	12
5.2. Opis instrumenata istraživanja.....	14
5.3. Ciljevi istraživanja.....	14
5.4. Hipoteze istraživanja.....	15
5.5. Rezultati.....	15
6. ZAKLJUČAK I RASPRAVA.....	21
7. POPIS LITERATURE.....	22

1. UVOD

Odgojitelji u usvajanju jezika imaju vrlo važnu ulogu. Uz njih dijete upoznaje sebe, okolinu, razvija svijest o svijetu oko sebe. Odgojitelj djetetu treba pružiti razumijevanje i pomoć u bilo kojoj situaciji, tako i u pravilnom razvoju jezika. Djeci je potrebno omogućiti dobre govorne uzore, kvalitetne sadržaje, prostor za govor, mjesta tišine, razgovore, zajednička druženja, čitanje i slušanje priča, igranje pokretnih i jezičnih igara, a najviše od svega djeca trebaju našu pozornost i strpljivo slušanje (Peti-Stantić i Velički, 2008).

U prvom dijelu rada opisano je usvajanje jezika te je objašnjeno kako se jezik usvaja na dva načina – spontano, u obiteljskom okruženju te učenje drugog jezika koje se odvija osmišljeno u odrasloj dobi. Ukratko su opisane teorije o usvajanju jezika – bihevioristička, nativistička, kognitivistička, teorija konekcionizma te funkcionalna teorija. Svaki od teoretičara, usvajanje jezika objašnjava na svoj način i tako nam približe objašnjava usvajanje jezika kod djece. Nakon teorija, opisan je razvoj glasovnog sustava te je detaljnije prikazano gramatičko (morfologija i sintaksa) i leksičko usvajanje jezika. Uloga odgojitelja u ranome usvajanju jezika objašnjena je da promatra dijete i podrži njegova nastojanja da razumije svijet oko sebe. Odgojiteljeva uloga je da svjesno njeguje kulturu izražavanja, odnosno kulturu govorenja i pisanja. U posljednjem teorijskom dijelu, objašnjen je pojam hrvatskoga standardnoga jezika u vrtiću te kako ga potaknuti kod djece.

U empirijskom dijelu rada provedeno je istraživanje putem *online* obrasca - ankete u kojem je sudjelovalo 40 odgojitelja iz cijele Hrvatske. Pretpostavljalo se da odgojitelji s djecom provode razne jezične aktivnosti, da su dobar ogledni model djeci u skupini, da im je važno korištenje hrvatskoga standardnoga jezika i da s djecom svakodnevno razgovaraju. Hipoteze su potvrđene te je istraživanje pokazalo da odgojitelji provode razne igre i jezične aktivnosti kako bi kod djece potaknuli razvoj govora i razvoj hrvatskoga standardnoga jezika.

2. USVAJANJE I UČENJE JEZIKA

Prema načinu učenja, jezici se dijele na *jezik koji se usvaja (materinski)* i na *jezik koji se uči*. Prvi jezik djeteta usvaja od rođenja prateći spoznajni razvoj te je obično riječ o jeziku usvojenom spontano, u prirodnom obiteljskom okruženju - to je dominantan jezik kojim osoba najviše vlada u komunikaciji. Učenje drugog jezika odvija se osmišljeno, najčešće u odgojno-obrazovnim institucijama, u odrasloj dobi (Pavličević-Franić, 2005).

Postoje četiri aspekta u procesa usvajanja materinskog jezika: usvajanje glasovnog sustava, upotreba jezičnih oblika vlastitog jezika, tj. gramatika, sposobnost razumijevanja i priopćavanja značenja, tj. semantika i sposobnost da se komunicira. Usvajanje jezika započinje prije djetetove prve riječi, u onom trenutku kad dijete i majka uspostave međusobnu vezu kao osnovu za komunikaciju, a iz koje će proizaći djetetova sposobnost da svlada sustav jezika i počne razumijevati svoje želje i potrebe (Prebeg-Vilke, 1991). Usvajanje svakog materinskog jezika, podrazumijeva ovladavanje složenim sustavom znakova čiji je cilj sporazumijevanje. Jezik čovjeka razlikuje se od svih drugih živih bića, pa je usvajanje jezika prirodna pojava, ali je također i vrlo osebujna i fascinantna (Aladrović Slovaček, 2019).

Usvajanje jezika može se promatrati u trijadi: jedan je jezik koji se uči ili, drugim riječima, zadatak koji treba obaviti; drugi je dijete, njegove osobine i sposobnosti kojima se služi u usvajanju jezika; treće je okolina, to znači jezik koji dijete čuje i govorni kontekst (Kovačević, 1991).

Istraživanja su pokazala da postoji nekoliko svojstva koja utječu na djetetov jezični razvoj, a to su: spol (djevojčice brže progovaraju nego dječaci), broj djece u obitelji, redosljed djece u obitelji (često prvo dijete progovora brže nego drugo), odnos roditelja i drugih ukućana prema djetetu (koliko se njime bave, koliko mu se obraćaju), vrste obiteljskog života, jezična okolina (jednojezična ili višejezična), jezični unos (govori li mu se maminskim, odraslim, ili mu se tepa) te društveni položaj roditelja (jesu li društveno prihvaćeni, jesu li obrazovani) (Aladrović Slovaček, 2019 prema Jelaska 2007). Djetetov je jezični razvoj povezan i s njegovim fizičkim, spoznajnim, osjećajnim, društvenim i komunikacijskim razvojem (Aladrović Slovaček, 2019 prema Owens, 1986).

Jezik je, kao komunikacijski sustav znakova, svojstven samo ljudskoj vrsti, u smislu da se komunikacija unutar ljudske vrste razlikuje od komunikacija svih ostalih živih bića (Ćoso, 2016:493). Usvajanje jezika je vrlo složen proces, a opet ga djeca usvajaju u hodu. Kako bi

danas razumijeli pravilan jezični razvoj kod djeteta, potrebno je znati i teorije o usvajanju jezika koje su nas dovele do današnjeg znanja o jeziku.

2.1. Teorije o usvajanju jezika

Zanimanje za pitanja usvajanja jezika i razvoja govora vrlo je staro te prva znanstvena istraživanja potječu iz 19. stoljeća, a sve intenzivnije počinje sredinom 20. stoljeća (Pavličević-Franić, 2005).

B. G. Skinner, prvi i najvažniji bihevorist, pokušao je usvajanje jezika protumačiti pomoću bihevorističke teorije. On 1926. objavljuje knjigu *Verbal Behaviour* u kojoj opisuje kako dijete usvaja prvi jezik (Aladrović Slovaček, 2019). Bihevoristi smatraju usvajanje jezika naučenim ponašanjem, pa ga uvjetuju stvaranjem asocijativnih veza između podražaja i odgovora – smatraju da se jezik i govor uče imitacijom izričaja odrasle osobe. Što znači, učenje po modelu: auditivni/vizualni podražaj – odgovor na podražaj – potkrepljenje (Pavličević-Franić, 2005). W. B. McGregor bihevoristički pristup naziva „učenjem uvjetnih odgovora“. Pozornost i pohvala roditelja, potkrijepit će djetetovo jezično ponašanje. Kaže li dijete neku riječ, roditelj će obratiti pozornost na dijete i pohvaliti ga te ga tako potaknuti da nastavi s takvim oblikom ponašanja (Aladrović Slovaček, 2019 prema Kuvač i Palmović 2007:49).

Kritičari bihevorizma istaknuli su kako je oponašanje polagan i spor proces, a djeca uče vrlo brzo. Prema tome, djeca oponašaju svoje govorne modele i tako usvajaju i uče jezik, ali se cjelokupno jezično usvajanje ne može objasniti samo oponašanjem (Aladrović Slovaček, 2019).

Predstavnici nativističke teorije tvrde da u djece postoji specifična kognitivna i urođena sposobnost zahvaljujući kojoj uspješno usvajaju apstraktan simbolički sustav kao što je jezik, a o onda omogućuje nastanak govora (Pavličević-Franić, 2005).

Noam Chomsky razlikuje sposobnost izvornoga govornika kao nesvjesno urođeno znanje jezika od izvedbe – stvarne uporabe jezika ili izvedbe u konkretnoj situaciji. On smatra da je usvajanje jezika jednako usvajanju gramatike jer se djeca rađaju s jezičnim mogućnostima i općim znanjem u obliku koji ima ljudski jezik (Aladrović Slovaček, 2019 prema Vilke 1991). Urođenost jezičnoga modela objašnjava i sličnost u procesu jezičnoga usvajanja u različitim jezicima i kulturama. Chomsky sadržaj toga jezičnoga modela naziva LAD (eng. Language acquisition device) ili mehanizam za usvajanje jezika. Prema takvom modelu jezičnoga

usvajanja djeteta je izloženo jezičnim podacima iz kojih otkriva jezične parametre specifične za pojedini jezik (Aladrović Slovaček, 2019 prema Kuvač i Palmović, 2007: 52). To bi značilo da sva djeca prolaze istim stupnjevima jezičnoga usvajanja, služe se sličnim strukturama i proizvode slična odstupanja od jezika kojemu su izložena. Treba ih samo izložiti određenom ljudskom jeziku kako bi se njihove umne gramatike potaknule i učvrstile na određen način. Iz toga se može zaključiti da su govornici jezika usvojili proizvodna pravila koja se primjenjuju na nove jezične pojave, stoga je usvajanje jezika usvajanje gramatike, odnosno stjecanje umnoga sustava koji ljudima omogućuje da razumiju jezik i njime se služe (Aladrović Slovaček, 2019).

Sljedeća važna teorija o usvajanju jezika jest kognitivistička teorija. Začetnik kognitivne teorije D. I. Slobin smatra da su mnogi jezični oblici povezani s kognitivnim sposobnostima pa je usvajanje jezika moguće u onoj mjeri u kojoj se jezični oblici mogu uklopiti u kognitivne pojmove koje dijete posjeduje (Pavličević-Franić, 2005). J. Piaget smatra da spoznaja omogućuje učenje općenito, pa tako i učenje jezika, što znači da je razvijeno mišljenje nužan preduvjet za uspješan jezični razvoj (Aladrović Slovaček, 2019 prema Pavličević-Franić, 2005).

Piageta je najviše zanimao problem spoznaje te je istraživanje činio promatrajući svoju i drugu djecu. On je vjerovao kako djeca moraju raspolagati moćnim mehanizmima za učenje koji im omogućuju konstruiranje novih slika o svijetu, slika koje se mogu razlikovati od slika odraslih ljudi. U prilog Piageta idu i tvrdnje Vigotskoga koji je tvrdio kako odrasli imaju ključnu ulogu u onome što djeca znaju te je uvidio kako su odrasli vrsta sredstva kojima se djeca koriste kako bi riješila problem spoznaje. Smatrao je da je učenje urođeno, a ono izvan je kultura (Aladrović Slovaček, 2019).

Vigotsky je zaključio da dijete postaje umnim bićem u trenutku javljanja govora te da su razvoj mišljenja i djetetov razvoj određeni jezikom (Aladrović Slovaček 2019 prema Kovačević 1996).

Nasuprot teoriji nativizma stoji teorija konekcionizma koja ne prihvaća ideju o urođenom jeziku zbog spoznaja o radu ljudskih gena i spoznaje o tome što znači kada je nešto stvarno urođeno. Takav model objašnjava da se jezično usvajanje ne može objasniti urođenim mehanizmom specifičnim za jezik nego općim spoznajnim sposobnostima djeteta (Aladrović Slovaček, 2019).

I posljednja teorija važna za usvajanje jezika jest funkcionalna teorija. Ona pretpostavlja da je bit jezika njegova simbolička dimenzija, dok im je gramatika samo izvedenica. Teoretičari smatraju da je lingvistička kompetencija skup lingvističkih konstrukcija sa značenjem. Prema tome ne postoji univerzalna gramatika, postoji samo proces jezičnog usvajanja općenitim procesom učenja. Funkcionalne teorije smatraju da ne postoje određene faze u jezičnome razvoju te smatraju da postoje stupnjevi jezičnog usvajanja no pojava i trajanje svake faze razlikuje se individualno (Aladrović Slovaček, 2019).

„Jezik je jedinstvena ljudska pojava, apstraktan sustav znakova koji ponajprije služi za sporazumijevanje, iako ima i brojne druge uloge: upoznavanje svijeta, razvoj cjelokupne djetetove ličnosti, sredstvo društvenoga djelovanja, umjetničkoga te pedagoškoga djelovanja za iskazivanje misli, osjećaja, stajališta“ (Aladrović Slovaček, 2019:36) Razne teorije kroz povijest usvajanja jezika, dovele su nas do shvaćanja glasovnog sustava danas. Jezik je jedno od najvažnijih sredstava komunikacije te trebamo s djecom što više razgovarati i poticati ih na jezične aktivnosti kako bi ono što brže shvatilo proces usvajanja jezika. Za to su mu potrebni roditelji i odgojitelji koji će djetetu biti dobar uzor za pravilan razvoj jezika.

3. RAZVOJ GLASOVNOG SUSTAVA JEZIKA

„Kvaliteta djetetova života ovisi o njegovoj sposobnosti za komunikaciju. Jezik prožima sve aspekte njegova iskustva, značajan je dio egzistencije, načina povezivanja s drugima, kroz njega izražava sebe i vodi brigu o svojim potrebama. Putem jezika možete usmjeravati dijete i utjecati na njega te mu prenositi životne vrijednosti“ (Apel i Masterson, 2004: 20).

Jezik se sastoji od pet sustava ili aspekata komunikacije, svi su jednako važni i razlikuju se jedan od drugoga. Ti sustavi uključuju glasove, značenje, poredak, oblike riječi i društvenu upotrebu jezika. Oni, zapravo, predstavljaju pravila koja moramo slijediti u komuniciranju kako bi nas drugi razumjeli (Apel i Masterson, 2004).

Postoje četiri aspekta usvajanja materinskog jezika:

1. Usvajanje glasovnog sustava
2. Upotreba jezičnog oblika vlastitog jezika (gramatika)
3. Sposobnost razumijevanja i priopćavanja značenja (semantika)
4. Sposobnost da se uporabom govora nešto uradi ili postigne (komunikacija)

Ta se četiri aspekta međusobno uvjetuju i ovise jedan o drugome (Vrsaljko i Paleka, 2018).

Djeca prvo usvajaju imenice i glagole, a nakon toga slijedi usvajanje pridjeva, zamjenica, brojeva i priloga. U dobi od godinu i pol dijete koristi oko 100 riječi, s dvije godine oko 400, u trećoj godini oko 1000 riječi, te s četiri godine oko 4000 riječi. Četvrta i peta godina smatraju se godinama dječjih pitanja, takozvano „zlatno doba“ koje ima važnu ulogu za spoznajni razvoj. Vrlo je važno poticati dječji govor, postavljati pitanja i odgovarati na postavljena pitanja kako bi proširili djetetove spoznaje te razvili znatiželju i spremnost na istraživanje. Dijete u šestoj i sedmoj godini rabi sve vrste riječi i koristi gramatička pravila. Djeca u toj dobi u pravilu već imaju bogat rječnik, no to značajno ovisi o njihovoj okolini, a odgojno-obrazovne ustanove djeluju kao poticajno okruženje za pravovremeni razvoj govora i komunikacije (Starc i suradnici, 2004).

3.1. Gramatička obilježja ranog usvajanja jezika

Djeca usvajaju jezik automatski i čine to bez velikog napora. Prema nekim teorijama, dijete uči gramatičke oblike svog jezika oponašajući govor odraslih. Međutim, pravila djetetova jezičnog sustava vrlo često ne odgovaraju pravilima jezičnog sustava odraslih (Vrsaljko i Paleka, 2018). Gramatika je vrlo složena te često možemo čuti da je nešto gramatički nepravilno pa je zato zadivljujuće kojom je brzinom i lakoćom djeca usvajaju (Apel i Masterson, 2004).

Gramatički razvoj opisuje se u lingvistici formalnim kategorijama i dio istraživača smatra da dijete uči jezik tako da u jeziku koji sluša otkriva te formalne kategorije koje su dio njegova urođenog znanja. Drugi smatraju da dijete uči govor, a u okviru toga i gramatičke funkcije i odnose uporabom jezika u komunikacijskoj situaciji i na osnovi kognitivnih sposobnosti (Aladrović Slovaček, 2019).

3.1.1. Usvajanje morfologije

Pojam gramatičkog oblikovanja riječi (morfologija) se koristi za opisivanje aspekta jezičnog sustava koji određuje kako drugim ljudima dajemo informacije o broju objekata o kojem govorimo, o rodu objekta, o radnji, vremenu zbivanja, smjeru kretanja i kako se subjekt u rečenici „usuglašava“ s radnjom (Apel i Masterson, 2004:25). Morfologija hrvatskog jezika vrlo je složena i ona uključuje sklonidbu, sprezanje, komparaciju, vrste riječi, morfeme i tvorbu riječi. Morfološki se razvoj može podjeliti na tri stupnja: usvajanje pojedinačnih riječi,

preopćavanje pravila i ovladavanje iznimkama od općih pravila (Aladrović Slovaček, 2019 prema Jelaska, 2005). Na usvajanje morfologije pozitivno utječu dulja i ranija izloženost jeziku te dulje sustavno poučavanje (Aladrović Slovaček, 2019).

Provedeno istraživanje pokazuje da su u dječjem izražavanju glagoli češći, a djeca najprije rabe glagole u trećem licu jednine. Autorice J. Kuvač i L. Cvikić ispitale su redoslijed usvajanja sklonidbenih pravila imenica muškoga roda u odnosu na kronološku dob. Zaključile su da je četvrta godina prijelomna, odnosno godina nakon koje djeca počinju sve više primjenjivati pravila i usvajati različite paradigme. Da bi usvojili sklonidbeni sustav, djeca ga na različite načine olakšavaju i time stvaraju svoj vlastiti jezični sustav koji se može nazvati *dječjom gramatikom*, a njezina obilježja su: pojednostavljivanje, neprovođenje svih gramatičkih pravila, poopćavanje pravila i nepostojanje nijednog temeljnog oblika. S porastom kronološke dobi djeca prave manji broj odstupanja i s vremenom usvajaju gramatiku hrvatskog jezika (Aladrović Slovaček, 2019).

Dakle, djeca usvajaju morfologiju materinskog jezika, a njome potpuno ovladavaju tek oko dvanaeste godine života kada im se jezično snanje automatizira (Aladrović Slovaček, 2019 prema Jelaska, 2007).

3.1.2. Usvajanje sintakse

Rečenica je temeljna komunikacijska jedinica i bez nje teško je zamisliti komunikaciju jer riječi izvan konteksta ne znače ništa (Aladrović Slovaček, 2019). Poredak riječi u svakom je jeziku drugačiji. Ovisno o jeziku moramo slijediti pravila pravilnog raspoređivanja riječi u rečenicama koje izgovaramo i pišemo. Sintaksa, tj. sustav koji određuje pravila o redu riječi visoko je strukturiran i krut. Usvajajući jezik, dijete mora ovladati pravilima međusobnog povezivanja pojedinih riječi, dijelova rečenica i rečenica, odnosno naučiti kako ispravno povezati riječi u rečenici da bi ona imala smisla (Apel i Masterson, 2004).

Razvoj dječjih rečenica može se podijeliti u dvije faze. Prva započinje oko osamnaestoga mjeseca i obuhvaća vrlo jednostavne rečenice s dva ili tri člana. One su nevjesto kompletirane i samo su početak jezičnog razvoja. Druga faza, koja započinje oko druge godine života, nadopunjuje dijelove koji nedostaju. Stvaranje rečenica započinje kombinacijom riječi u točnom poretku. Proces se ponavlja koliko je potrebno, dodaju se nove riječi i različito kombiniraju i tako nastaje rečenica (Aladrović Slovaček, 2019).

Jelaska (2005) pokazuje kako se sintaktički razvoj može podijeliti u četiri stupnja. Prvi čine holofraze, odnosno jednočlani iskazi koji zamjenjuju cijele rečenice. Zatim slijede dvočlane rečenice koje traju od 1,5 do 2 godine. Telegrafski govor se pojavljuje od 2 do 2,5 godine te podrazumijeva složenije gramatičke strukture koje nemaju sve dijelove gramatičkog ustroja. Posljednji se stupanj pojavljuje od 2,5 godine života i odnosi se na uporabu gramatičkih riječi (Aladrović Slovaček, 2019. prema Kuvač 2007).

Odrastanjem djeteta proširuje rečeničku strukturu na dvije, tri ili više riječi. Na kraju predškolske dobi djeca prosječno govore rečenice od pet do šest riječi. Po svojoj gramatičkoj strukturi to su jednostavne ili jednostavno-proširene riječi (Pavličević-Franić, 2005).

3.2. Leksička obilježja ranog usvajanja jezika

Pojam leksik označava cjelokupno rečeničko blago, odnosno sveukupnost riječi pojedinog jezika. Pritom se razlikuje leksik pojedinca, leksik neke društvene skupine, leksik određenog kraja, leksik književnoumjetničkog razdoblja, leksik pisca i njegova djela. Leksiokologija proučava značenje riječi (Pavličević-Franić, 2005).

„Usvajanje i pohranjivanje riječi neograničen je proces, međutim, njegov intenzitet s vremenom opada. Razlog tomu je djetetova veća kronološka dob i bolja ovladanost jezikom. Proces koji neprekidno utječe na promjene u mentalnome leksikonu jest stvaranje mreža među riječima. Za djeteta je bitna spoznaja da se veći broj predmeta može imenovati jednim imenom te da postoje određeni odnosi i veze među riječima. Stvaranje tih mreža i odnosa odvija se sporo i direktno je povezano s ostalim razinama dječjeg razvoja“ (Vrsaljko i Paleka, 2018:152).

U ranome jezičnom razvoju vrlo često se pojavljuju inovacijski leksemi, dječje neološke tvorbe koje u govoru označuju nastanak "semantičke greške" pri čemu dolazi do razlike između normativne i komunikacijske gramatike. Takvi leksemi nastaju kao posljedica razlike između gramatike govora koju djeteta tek treba naučiti i logike govora, tipične za razinu pragmatične jezične komunikacije u fazi ranoga usvajanja jezika. Neologizmi su tipični za rani jezični razvoj zbog toga što djeca imaju potrebu stvarati nove riječi kako bi popunila leksičke praznine (Aladrović Slovaček, 2019 prema Pavličević-Franić 2005).

Usvajanje značenja riječi vezano je uz opći leksikon jezika kojemu je djeteta izloženo, ali i uz umni leksikon i razvojnu dob. Provođenjem jezičnih djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja djeteta će popunjavati svoj umni leksikon iz općeg leksikona u skladu

s razvojnom dobi. Također je za usvajanje jezika važan i učitelj (tako i odgojitelj) govora kojemu su djeca izložena (Aladrović Slovaček, 2019).

Kako bi lakše ovladali jezikom, djeca trebaju biti izložena jeziku od najranije dobi. Govor nam pomaže u sporazumijvanju s drugima, te kao roditelji i odgojitelji trebamo djecu navoditi da što bolje razviju govor kako bi i njima bilo lakše u razumijvanju i shvaćanju svijeta oko sebe. Možemo im pomoći na razne načine – čitanjem, razgovorom, raznim igrama, pjevanjem. Kao ogledni jezični model djeci od njihove najranije dobi, moramo dati sve od sebe da bi im proces usvajanja jezika bio što lakši i zanimljiviji.

4. ULOGA ODGOJITELJA U RANOME JEZIČNOME USVAJANJU

„Radom u dječjem vrtiću može se puno učiniti za unapređenje jezika i razvoj govora. Svako dijete pri dolasku u vrtić sa sobom donosi različitosti i specifičnosti svoje sredine. Djeca u vrtić dolaze s rječnikom iz roditeljskog doma, a u vrtiću usvajaju rječnik svakodnevnih komunikacija. U bogaćenju dječjeg rječnika potrebno je koristiti svaku situaciju i sve mogućnosti da dijete riječi pravilno imenuje. Odgojitelji u svom radu susreću pojavu tepanja i mucanja. Tepanje je često posljedica pogrešne artikulacije (umjesto ruka govori se ruta ili luka) i lošeg učenja. Odgojitelj takvoj djeci pomaže pravilnim izgovorom, brojalicom, brzalicom, pjevanjem pjesmica, igrom i slično“ (Vrsaljko i Paleka, 2018:154).

Uloga odgojitelja je da promatra dijete i podrži njegovu želju da razumije svijet oko sebe, da stvori takvo ozračje u kojem će dijete izražavati svoje ideje, postavljati pitanja, gledati stvari na drugačiji način, i dovoditi u pitanje već postojeće istine te formirati svoje mišljenje i viđenje svijeta (Petrović-Sočo 1997). Dakle, za zdrav razvoj govora komunikacija s djecom je neophodno potrebna. U prvih sedam godina života dijete je posebno otvoreno za oponašanje uzora. Uzor djeluje više od sveg odgajanja te djetetu samo moramo omogućiti da bude u blizini svoga uzora (Velički, 2009 prema Prekop, 2008).

Autorica Petrović-Sočo (1997) navodi da se uspostavljanje komunikacije između odgojitelja i djeteta temelji na stvaranju socioemocionalne veze koja se može razviti kroz aktivnosti samo ako odgojitelj poštuje djetetove sposobnosti, prilagođava mu se i ništa mu ne nameće. Pričanje priča, razgledavanje slikovnica i lutkarske dramatizacije samo su neke od aktivnosti koje odgojitelj može organizirati kako bi uspostavio verbalnu komunikaciju s djetetom.

Velički (2009) naglašava da se poticanje govornog razvoja ne može sažeti isključivo u kratke programe ili aktivnosti ograničene vremenom. Komunikacija se s djecom odvija u svakom trenu koji provodimo s njima. Odgojitelj bi trebao uvijek iznova propitivati svoje ponašanje, kao i svoj govor i govor koji nudi djeci te govorno-jezične i književnoumjetničke sadržaje kojima okružuje djecu.

Odgojitelj bi trebao težiti reflektirajućoj komunikaciji. Ona predstavlja takav način komunikacije kod kojeg odgojitelj razgovorom te slušanjem djeteta pokušava doznati kakav mu je razgovor potreban, kako bi svoj način komunikacije prilagodio svakom pojedinom djetetu. Odgojitelj se prilagođava i mijenja svoj način komunikacije obzirom na potrebe djeteta te na taj način razvija iskren i uvažavajući način komunikacije, ravnopravan, partnerski odnos s djetetom te recipročnu komunikaciju (Petrović-Sočo, 1997).

Odgojiteljeva uloga je da svjesno njeguje kulturu izražavanja, odnosno kulturu govorenja i pisanja. U današnje vrijeme, jezična kultura najčešće se zamjenjuje pojmom jezično izražavanje. Jezično izražavanje usko je povezano s poticanjem i usvajanjem jezičnih djelatnosti kao što su slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Dijete u jezičnu komunikaciju ulazi slušanjem i oponašanjem odrasle osobe. Navedeno uključuje i procese ponavljanja i razumijevanja kako bi u određenoj razvojnoj fazi dijete smisljeno progovorilo. Jezičnim djelatnostima treba dodati i pojam razumijevanja koja prethodi govorenju. Upravo ovakav poredak jezičnih djelatnosti predstavlja djetetov jezični razvoj, utječe na razvoj komunikacijskih sposobnosti te izgrađuje jezičnu kompetenciju budućih govornika hrvatskoga jezika (Pavličević-Franić, 2005).

Uz roditelje, odgojitelj je jedan od najvažnijih primjera djeci u shvaćanju jezika. Odgojitelj treba imati razumijevanja za sve poteškoće koje dijete ima, za svaku nedoumicu, brigu ili problem. Kako u usvajanju jezika, tako i u svemu ostalome. Potrebno je djetetu približiti razumijevanje hrvatskoga standardnoga jezika, upoznati ga sa jednostavnijim i kompliciranijim pravilima i tako mu omogućiti pravilan proces učenja jezika.

4.1. Hrvatski standardni jezik u vrtiću

Standardni jezik službeno je priopćajno sredstvo sporazumijevanja svih pripadnika nekog naroda. Pripada najvišoj priopćajnoj razini sporazumijevanja (Pavličević-Franić, 2005 prema Težak, 1980). Standardni se jezik rabi u svim službenim situacijama te je odabran i prihvaćen kao najviša razina izražavanja nekog društva. On danas ima jedinstvenu štokavsku osnovicu ijekavskoga/jekavskoga izgovora (Pavličević-Franić, 2005).

Prvi jezik s kojim se dijete susreće u svojoj najbližoj zajednici jedan je od dijalekata, odnosno lokalnih govora čijim temeljima dijete ovlada već u ranome djetinjstvu. Upravo zato dijalekt u kojem dijete stječe prvo jezično iskustvo uvelike utječe i na njegovo ovladavanje hrvatskim standardnim jezikom. Ako dijete već u ranome djetinjstvu krene u vrtić, upoznat će i druge idiome hrvatskog jezika. Tako će proširivati svoja jezična iskustva te se pripremati za učenje standardnog jezika koje započinje u prvom razredu osnovne škole (Aladrović Slovaček, 2019).

Djeca će, slušajući one iz svoje najbliže okoline koji govore svojim rodnim idiomom, u vrtiću također koristiti taj primarni govor. Imaju razvijen individualan idiom naučen kod kuće, počinju usvajati norme standardnoga hrvatskoga jezika te upoznaju substandardne podsustave hrvatskog jezika (narječja i žargonizme) (Pavličević-Franić, 2005).

Govornu kompetenciju treba poticati, jednako kao i izražavanje i govorno stvaralaštvo. Trebamo im omogućiti zajednička druženja, razgovaranja, čitanje i slušanje priča i stihova, igranje gestovnih i pokretnih igara te igara za poticanje govornog stvaralaštva, tj. stvaranja “prostora za govor”, na kojega djeca svakako imaju pravo. Nedostatak govorne kompetencije kasnije dovodi do nesigurnosti, koja se može očitovati u plašljivost ili u agresivnosti (Velički, 2009).

Djeci moramo omogućiti “prostor za govor” da se dijete osjeća prihvaćeno, shvaćeno i voljeno, kako bi se moglo pozitivno razvijati u svakom pogledu, tako i u pogledu govora. Dijete bi trebalo imati osjećaj da se u svojoj skupini može izraziti, da može sve izreći i da neće biti ismijano, neshvaćeno ili neuočeno. Djeci moramo osigurati priliku da govore i da razgovaraju, na standardnom jeziku ili dijalektu, glasno ili tiho, ekstrovertirano ili introvertirano (Velički, 2009).

Kako je već spomenuto, djeca jezik usvajaju vrlo lako i brzo. Iako je svako dijete drugačije i ima svoj tempo učenja, u pravilu prvo usvajaju imenice i glagole, a zatim i ostale riječi. Kako bi dijete pravilno usvajalo jezik, potrebno mu je omogućiti dobru sredinu, atmosferu, prostor, a najvažnije je pružiti mu podršku i razumijvanje za svaki problem s kojim se susreće. Odgojitelji moraju imati puno strpljenja, ljubavi i pažnje za svako dijete te mu biti dobar model za usvajanje jezika. To ćemo lako postići ako pazimo na svoje izražavanje, pažljivo biramo riječi i na svaku djetetovu nedoumicu i pitanje odgovorimo jasno i izražajno.

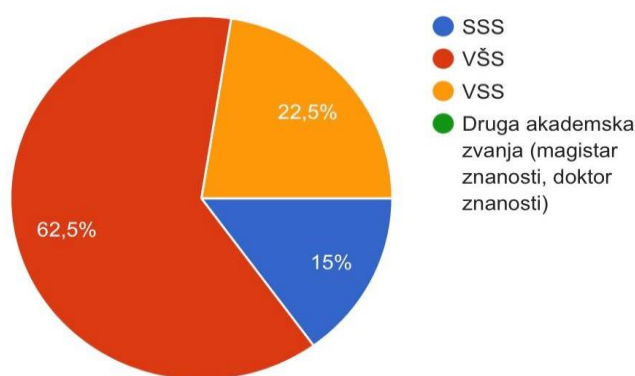
5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka

U istraživanju je sudjelovalo 40 odgojitelja cijele Republike Hrvatske. Većina ispitanika ima višu stručnu spremu, njih čak 62,5%. 22,5% ispitanika ima visoku stručnu spremu, dok njih 15% ima srednju stručnu spremu. Nitko od ispitanika nema druga akademska zvanja.

Koja je Vaša stručna sprema?

40 odgovora

Slika 1. Raspodjela ispitanika s obzirom na završenu stručnu spremu

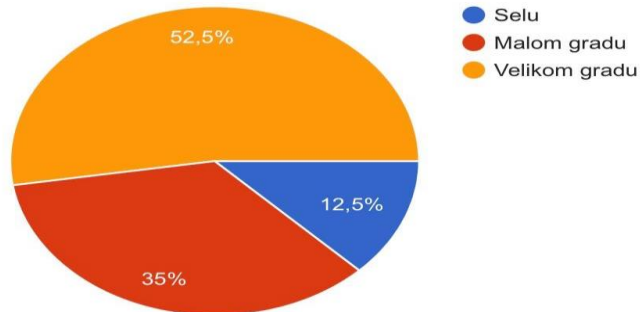
Ispitanici su podjeljeni i prema godinama radnog staža. Najviše ispitanika, njih 45% ima manje od 5 godina radnog staža. 22,5% ispitanika ima od 5 do 10 godina radnog staža, a također 22,5% od 11 do 20 godina radnog staža. Od 21 do 30 godina radnog staža ima 5% ispitanika, kao i 5% ispitanika od 31 godine na više.

Treba napomenuti kako ova distribucija vjerojatno nije u skladu sa stvarnim udjelom odgojitelja prema godinama staža, već su anketi imali pristup odgojitelji koji se koriste društvenim mrežama i skloniji su online istraživanjima, a to je najmlađa generacija odgojitelja.

S obzirom na mjesto rada, 52,5% ispitanika radi u velikom gradu, njih 35% u malom gradu i 12,5% ispitanika na selu.

Dječji vrtić u kojem trenutno radite nalazi se u:

40 odgovora

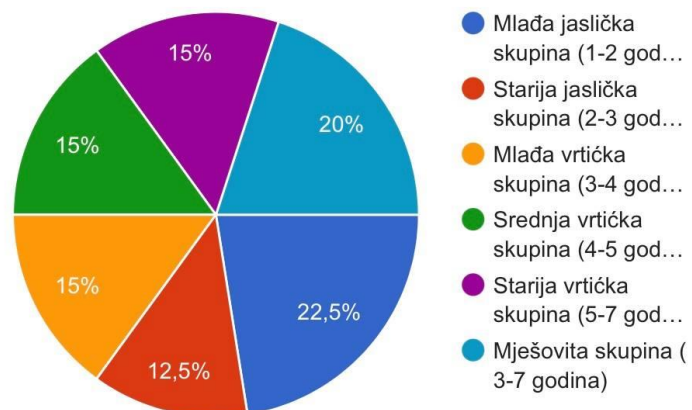

Slika 2. Raspodjela ispitanika s obzirom na mjesto rada

Dob djece s kojom trenutno rade je, uglavnom, podjednak. 22,5% ispitanika radi s mlađom jasličkom skupinom, 12,5% sa starijom jasličkom, 15% s mlađom vrtićkom, 15% sa srednjom vrtićkom, 15% ispitanika sa starijom vrtićkom te njih 20% s mješovitom skupinom djece.

Dob djece s kojom trenutno radite?

40 odgovora

Slika 3. Raspodjela ispitanika s obzirom na dobnu skupinu u kojoj rade

Na pitanje "Opišite se s tri pridjeva" ispitanici su koristili 62 različita pridjeva. Najviše ispitanika, njih 37,5%, reklo je da su veseli dok je njih sedam reklo da su kreativni. 17,5% ispitanika, reklo je da su pozitivni i društveni, dok je 10% ispitanika reklo da su vedri i komunikativni. 7,5% ispitanika kažu da su empatični, ambiciozni, optimistični, marljivi, otvoreni i uporni. 5% ispitanika kaže da su organizirani, radoznali, odlučni, odgovorni, emotivni, pravedni i dosljedni.

Neki od pridjeva koji se spominju samo jednom su: autentičan, analitičan, nasmijan, susretljiv, tvrdoglav, pouzdan, smiren, načitan, raspjevan, humorističan, zabavan, sposoban, svestran, živahan, pristojan, brzoplet, točan, nestrpljiv, snalažljiv, tolerantan, iskren, maštovit, dosljedan, brz, vrijedan, suradljiv, realan, suosjećajan, ustrajan, prilagodljiv, djetinjast, izravan, zaigran, topao, stalozen i radostan.

5.2. Opis instrumenata istraživanja

Instrument istraživanja bio je *online* obrazac – anketa sastavljena od 15 pitanja. Od toga je 9 pitanja bilo s ponuđenim odgovorom te 6 pitanja otvorenog tipa. Pitanja su bila vezana uz stručnu spremu, godine radnog staža, dob djece s kojom trenutno rade, gdje se nalazi vrtić u kojem trenutno rade, koliko su zadovoljni govornim razvojem djece u njihovoj skupini, koliko često provode aktivnosti za razvoj govora, koliko su djeca u njihovoj skupini zainteresirana za jezične aktivnosti, jesu li govorni model djeci u skupini, smatraju li da je važno koristiti hrvatski standardni jezik u skupini te ispravljaju li djecu kada krivo naglase riječ. Pitanja na koja su trebali samostalno odgovoriti bila su da se opišu s tri pridjeva, pričaju li priče djeci i na koji način to čine, razgovaraju li s djecom u svojoj skupini i o kojim temama te na koji način i zadnje pitanje je bilo da navedu tri jezične aktivnosti koje provode s djecom.

5.3. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja bilo je utvrditi jesu li odgojitelji jezični model djeci u ranome usvajanju jezika te kako i na koji način s djecom provode različite jezične aktivnosti.

U skladu s temeljnim ciljem postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Ispitati pričaju li priče djeci u svojoj skupini i kako to čine.
2. Ispitati razgovaraju li s djecom u svojoj skupini i kako i na koji način to čine.
3. Ispitati potiču li djecu na međusobni razgovor i kako to čine.
4. Utvrditi samoprocjenu odgojitelja o tome jesu li govorni model svojoj djeci u skupini.

5. Utvrditi koliko su zadovoljni govornim razvojem djece u svojoj skupini.
6. Ispitati koliko često provode aktivnosti za razvoj govora u svojoj skupini.
7. Ispitati koliko su djeca u njihovoj skupini zainteresirana za jezične aktivnosti.
8. Ispitati koje jezične aktivnosti provode s djecom.
9. Utvrditi smatraju li da je važno koristiti hrvatski standardni jezik u vrtiću.
10. Utvrditi ispravljaju li djecu kada krivo naglase riječ.

5.4. Hipoteze istraživanja

1. Očekuje se da redovito pričaju priče djeci. Primjerice kroz slikovnice prije spavanja ili kao uvod u aktivnost.
2. Očekuje se da redovito razgovaraju s djecom u svojoj skupini. Očekuje se da razgovaraju o svakodnevnim temama, stvarima koje ih okružuju, o tome kako se osjećaju.
3. Očekuje se da svakodnevno potiču djecu na međusobni razgovor tako da zajedno rješe nesuglasice i probleme s kojima se susreću.
4. Očekuje se da će većina ispitanika odgovoriti da jesu dobar govorni model djeci u skupini.
5. Pretpostavlja se da će polovica ispitanika biti zadovoljna govornim razvojem djece u svojoj skupini.
6. Pretpostavlja se da većina ispitanika svaki dan provodi aktivnosti za razvoj govora u svojoj skupini.
7. Pretpostavlja se da su djeca uglavnom zainteresirana za jezične aktivnosti.
8. Očekuje se da se s djecom pričaju priče, igraju razne igre za poboljšanje jezika i govora, učenje pjesmica i brojalica.
9. Očekuje se da će ispitanici odgovoriti da je hrvatski standardni jezik izrazito važan u vrtiću.
10. Očekuje se da odgojitelji ponekad djecu ispravljaju kada krivo naglase riječ.

5.5. Rezultati

Prvo pitanje izravno vezano uz temu, bilo je: "Pričate li priče djeci u svojoj skupini? Na koji način to činite?" 100% odgovora bilo je da to čine redovito. Hipoteza je potvrđena, te se najviše spominje pričanje priča kroz slikovnice, najčešće u krugu ili prije spavanja. Ako

djeca sjede u krugu, odgojitelji okrenu slikovnicu prema njima da zajedno komentiraju ilustracije. Napominju da koriste razne lutke, fotografije ili aplikacije, uz razne intonacije glasa, tiho/glasno pričanje, izražajno čitanje, pokrete tijelom ili rekvizitima, u interakciji s djecom. Često koriste priču kao uvod u aktivnost, kada su priče prigodne uz neki određeni datum ili razdoblje.

Nekoliko ispitanika odgovara da pričaju priče kroz igrokaz, gdje imaju različite rekvizite ili pokrete, kako bi se i djeca uključila u priču.

Neki su odgovori bili: *Da. U našoj skupini imamo tzv. Priču tjedna. Djecu pozivamo zvonceom na slušanje priče ponedjeljkom, srijedom i petkom. Djeca se ovisno o aktivnostima kojima se bave, pridruže slušanju ili ne. Slušanje priče je slobodan izbor pa tako svaki puta druga djeca slušaju priču. (Svaki tjedan se priča nova priča).*

Da, sjednemo u krug prijateljstva ukoliko sam u mogućnosti izradim veće slike tako da djeca mogu lakše pratiti priču i za potpuniji doživljaj, ukoliko to nisam u mogućnosti dignem slikovnicu te im na kraju dam da kroz krug prolistaju. Također ukoliko je neko dijete zainteresirano čitam im i individualno u kutiću biblioteke.

Sljedeće je pitanje bilo razgovaraju li odgojitelji s djecom i o kojim temama, te je potvrđena hipoteza i ponovno je 100% ispitanika odgovorilo potvrdno, da to čine svakodnevno. Najviše odgovora bilo je da razgovaraju što su radili prethodni dan nakon vrtića, što ćemo danas raditi, kako se osjećaju, o roditeljima i prijateljima, životinjama te pretežno o aktualnim temama. Često razgovaraju o pročitanoj priči, važnim datumima koje obilježavamo, okolišu, bontonu. Razgovor se razlikuje u vrtićkim i jasličkim grupama, gdje su odgovori slabiji i kratki te odgojitelji postavljaju više pitanja kako bi djeca odgovarala. Teme, također, vode prema planu i programu. Odgovoreno je kako najčešće razgovaraju u grupi s nekoliko djece, ali i pojedinačno sa svakim djetetom. Također potiču i razgovor među djecom.

Jedan od odgovora bio je: *O temama vezanim za prigodne aktivnosti ili o svakodnevnim temama i njihovim poteškoćama, aktivnostima, radostima. Uvažavajući njihova oduševljenja, iznenađenja, pitanja i zanimanje. učimo poštivati svačije vrijeme za govor, aktivno slušamo. Pitanjima usmjerujem temu kamo želim da ide u svrhu ostvarenja cilja vezanog za aktivnost.*

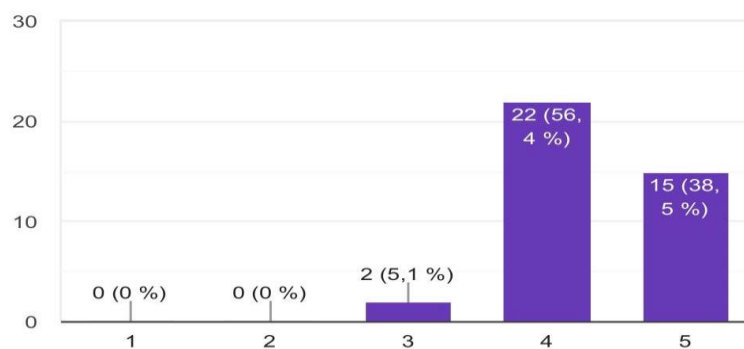
Sljedeće postavljeno pitanje bilo je: "Potičete li djecu na međusobni razgovor? Kako to činite?" Ponovno je 100% ispitanika odgovorilo da to čini. Najviše je odgovora bilo da im

predlažu da međusobno riješe problem, da zamole igračku koju žele te da podijele s prijateljima što su radili taj vikend, koja igra im je trenutno najzanimljiva. Nekoliko odgovora bilo je da ako im nešto zasmeta, ne tužakaju, već da se pokušaju sami dogovoriti; odgojitelji kod male djece potiču odgovore kao - *izvoli, hvala, molim, oprost*; kroz razne igre u kojima zajedničkim snagama dolaze do cilja kroz rješavanje zadataka ili zagonetki; potiču razgovor uz scenske lutke, male dramatizacije, te glazbenim i likovnim aktivnostima.

Pitanjem "Jeste li govorni model svojoj djeci u skupini? Napravite samoprocjenu na ljestvici od 1 do 5", gdje je 1 označavalo uopće nisam, a ocjena 5 u potpunosti jesam. Najviše ispitanika, njih 56,4%, odgovorilo je s ocjenom 4. 38,5% osoba dalo je ocjenu 5 te 5,1% ispitanika ocjenom 3. Nitko nije odgovorio s 1 i 2. Potvrđena je hipoteza da je većina ispitanika mišljenja da su dobar govorni model djeci u skupini.

Jeste li govorni model svojoj djeci u skupini. Napravite samoprocjenu na ljestvici 1 do 5!

39 odgovora

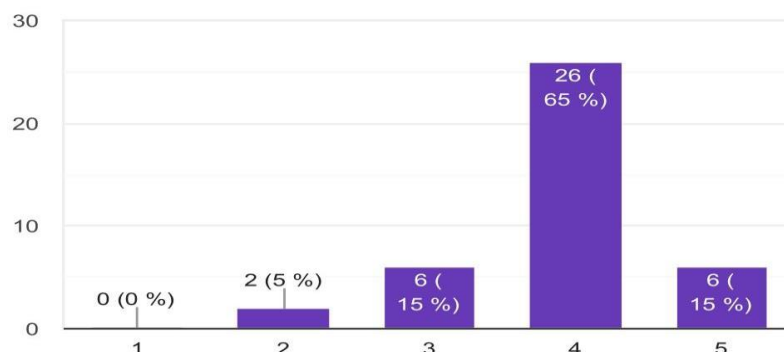

Slika 4. *Raspodjela ispitanika u samoprocjeni govornog modela djeci*

Sljedeće postavljeno pitanje bilo je: "Koliko ste zadovoljni govornim razvojem djece u vašoj skupini?". Od 40 prikupljenih odgovora, njih 65% odgovorilo je s ocjenom 4. 15% ispitanika, odgovorilo je s ocjenom 3 i 5. Najmanje ispitanika, njih 5%, dalo je ocjenu 2. Nitko nije govorni razvoj kod djece ocjenio jedinicom. Pretpostavljalo se da će polovica ispitanika biti zadovoljna govornim razvojem djece, te je hipoteza potvrđena.

Koliko ste zadovoljni govornim razvojem djece u vašoj skupini?

40 odgovora

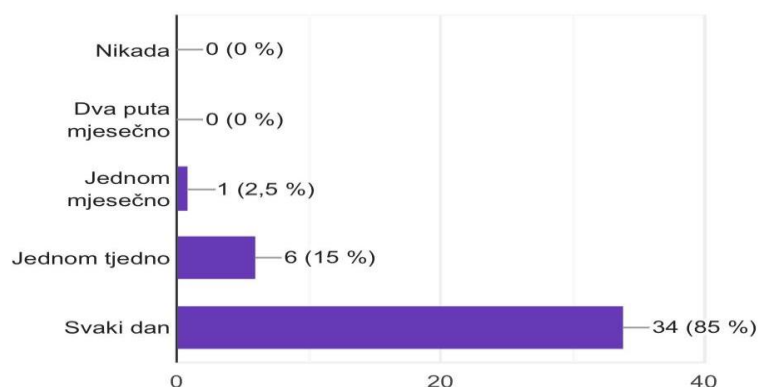

Slika 5. Udio zadovoljstva govornog razvoja djece

Sljedeće pitanje glasillo je: "Koliko često provodite aktivnosti za razvoj govora u vašoj skupini?" Ponuđeni odgovori bili su nikada, dva puta mjesečno, jednom mjesečno, jednom tjedno, svaki dan. Pretpostavljalo se da ispitanici redovito provode aktivnosti za razvoj govora te je najviše ispitanika, njih čak 85%, odgovorilo da svaki dan provode aktivnosti za razvoj govora. 15% osoba odgovorilo je da to čine jednom tjedno, a tek 2,5% ispitanika da aktivnosti provode samo jednom mjesečno. Nitko nije odgovorio dva puta mjesečno i nikada.

Koliko često provodite aktivnosti za razvoj govora u vašoj skupini?

40 odgovora

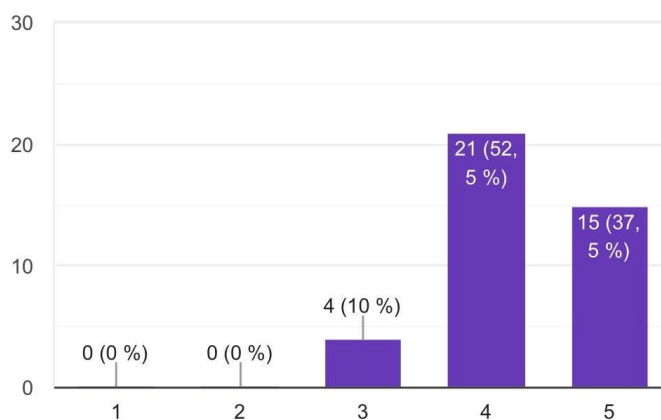

Slika 6. Raspodjela s obzirom na udio aktivnosti za razvoj govora

Na pitanje "Koliko su djeca u Vašoj skupini zainteresirana za jezične aktivnosti?" na ljestivici od 1 do 5, samo je jedna osoba odgovorila da su djeca izrazito nezainteresirana. 52,5% ispitanika odgovorio je da su zainteresirana, 37,5% ispitanika da su jako zainteresirana te 10% ispitanika da niti su zainteresirani niti nezainteresirani. Pretpostavljalo se da su djeca uglavnom zainteresirana za jezične aktivnosti te je potvrđena hipoteza.

Koliko su djeca u vašoj skupini
zainteresirana za jezične aktivnosti?

40 odgovora

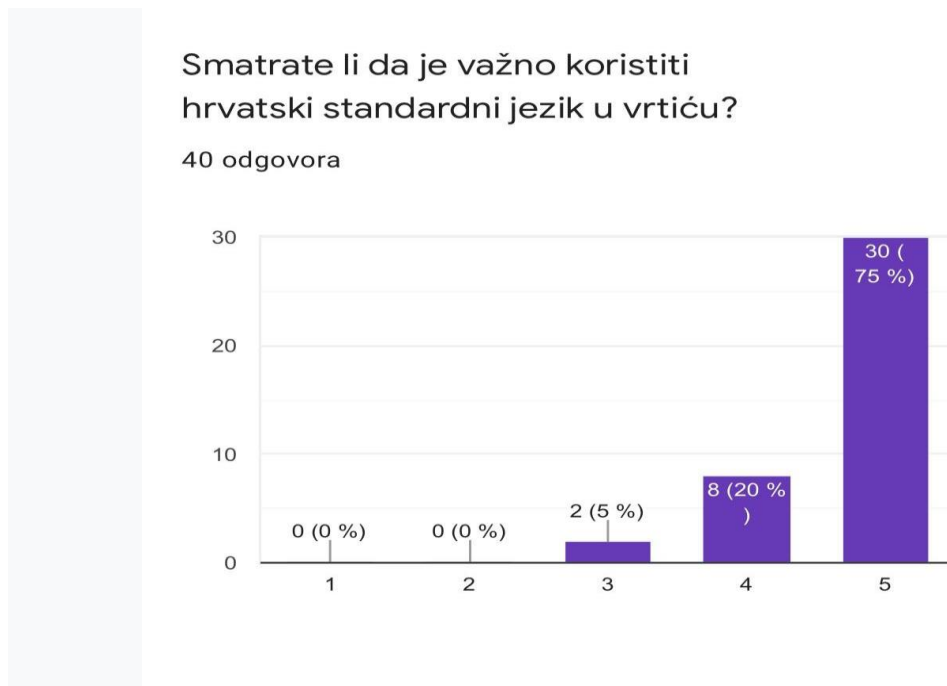

Slika 7. *Raspodjela s obzirom na zainteresiranost djece za jezične aktivnosti*

Najzanimljivije i najkorisnije odgovore dobila sam na pitanje da navedu tri aktivnosti koje provode s djecom. Najčešći odgovor bio je pričanje priča i pjevanje pjesmica. Neke aktivnosti koje su odgojitelji nabrojali su: sliko-priča, nabroji što vidiš, memory, slovo na slovo (na napisanu riječ potrebno je staviti odgovarajuće slovo koje se nalazi sa strane), igre u dramskom centru (štapne lutke koje pričaju priču), igra pričam ti priču (dijete započinje priču jednom riječju, sljedeće ponavlja tu riječ i dodaje svoju, djeca pamte rečeno i nadodaju svoje i tako nastaje priča sve dok mogu zapamtiti što je sve točnim redoslijedom rečeno), igra prstićima (Leti-leti), igra Pokvareni telefon, igra Lijepih riječi, recitiranje brojalica, igre brzalice i zagonetki, križaljke i osmosmjerke, lutkarske predstave, Što te muči šapni lutkici Marici...

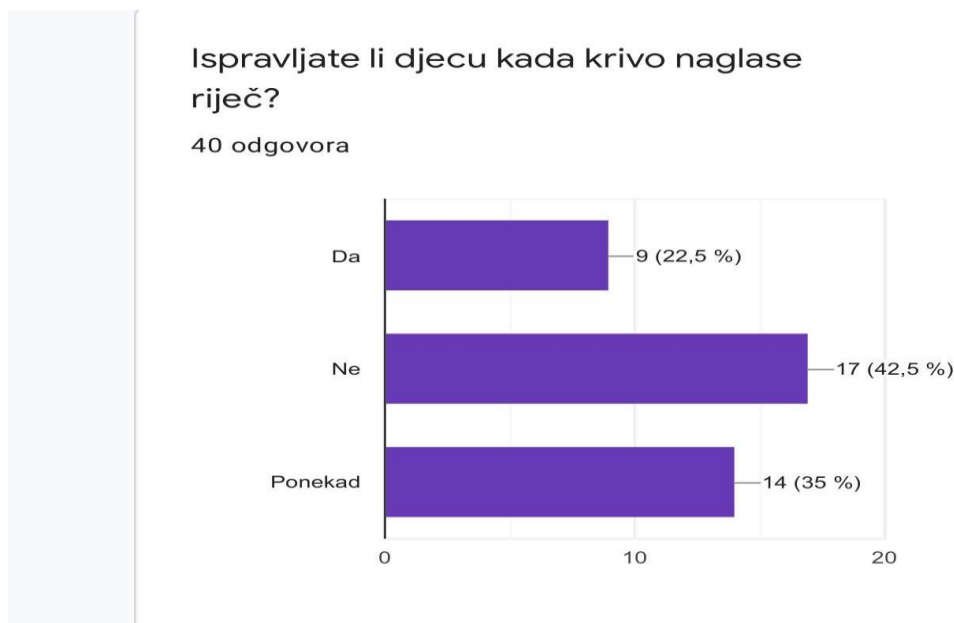
Sljedeće pitanje ispitivalo je stav, odnosno smatraju li da je važno koristiti hrvatski standardni jezik u vrtiću. Očekivalo se da velika većina ispitanika smatra da je važno koristiti

hrvatski standardni jezik te je hipoteza djelomično potvrđena. 75% ispitanika reklo je da je izrazito važno (ocjena 5). Njih 20% odgovorilo je ocjenom 4, a samo 5% ispitanika ocjenom 3.

Slika 8. *Raspodjela s obzirom na važnost korištenja hrvatskog standardnog jezika*

Posljednje postavljeno pitanje bilo je: "Ispravljate li djecu kada krivo naglase riječ?". Najviše ispitanika odgovorilo je "Ne", njih 42,5%. 35% ispitanika odgovorilo je s "Ponekad", dok je njih 22,5% odgovorilo "Da". Pretpostavljalo se da većina ispitanika ponekad ispravi djecu kada krivo naglase riječ, a kako je većina odgovorila da ne ispravljaju, hipoteza nije potvrđena.

Slika 9. *Raspodjela s obzirom na učestalost ispravljanja djece kada krivo naglase riječ*

6. ZAKLJUČAK I RASPRAVA

U provedenom istraživanju, temeljni je cilj bio utvrditi provode li odgojitelji jezične aktivnosti s djecom, na koji način to čine i koliko su djeca u toj dobi zainteresirana za jezični razvoj. Dobiveni rezultati u skladu su s očekivanim te se potvrđuje pretpostavka da većina ispitanika svakodnevno provodi jezične aktivnosti. Aktivnosti se provode na razne načine: čitanjem slikovnica, pjevanjem pjesmica i brojalica, raznim igrama kao što su: Leti, leti, slikopriča, pokvareni telefon, igra lijepih riječi.

Istraživanje potvrđuje da odgojitelji imaju važnu ulogu u razvoju i usvajanju jezika kod djece predškolske dobi. Da bi se jezik pravilno razvijao, potrebno je s djecom provoditi razne jezične aktivnosti, uključiti ih u svakodnevne razgovore i kroz igru poticati na pravilan jezični razvoj. Odgojitelji, jednako kao i roditelji, moraju pravilno birati riječi kojima se izražavaju i tako utječu na djecu.

Zaključno, da bi se jezični razvoj pravilno razvijao, potrebno je odabrati dobar jezični sadržaj koji će biti povezani s dječjim jezičnim iskustvom, predznanjima, interesima i spoznajnim mogućnostima (Pavličević-Franić, 2005). Odgojitelji sa svojim iskustvom, vještinama, znanjem i razumijevanjem, djeci trebaju biti najbolji mogući ogledni model u ranome usvajanju jezika.

7. POPIS LITERATURE

Aladrović Slovaček, K. (2019). *Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika*. Zagreb: Alfa d.d.

Apel, K. i Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine – Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. prilagodila: Ilona Posokhova, Lekenik: Ostvarenje d.o.o.

Ćoso, Z. (2016). *Problematika ovladavanja jezikom*. Croatica et Slavica Iadertina, Vol. 12/2 No. 12. 2016.

Kovačević, M. (1991). *Psihologija, edukacija i razvoj djeteta: teorije, istraživanja i edukativna zbilja*. Zagreb: Školske novine

Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa d.d.

Peti-Stantić, A. i Velički, V. (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa d.d.

Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Zagreb: Alinea

Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik – materinski, drugi, strani*. Zagreb: Školska knjiga.

Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Težak, S., Babić, S., (2009). *Gramatika hrvatskog jezika – priručnik za osnovno jezično obrazovanje*: Školska knjiga

Vrsaljko, S., Paleka, P. (2018). *Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja*. Magistra Iadertina, Vol. 13 No. 1, 2018.

Velički, V. (2009). *Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću*. Metodika 18 Vol. 10, br. 1, 2009.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat mogega rada, te da se u njegovoj izradi nisam koristila drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni.
